

Milý příteli,

D o p i s č. 5 (26)

dozvídám se z Tvého dopisu, že jste se Ty i Tví přátelé už seznámili jak s dopisem historika Jana Tesaře prof. dr. Jiřímu Hájkovi, tak s Hájkovou odpovědí. Píšeš, že také znáte obě interview Jiřího Hájka, ovšem v překladu. K tomu bych chtěl jenom poznamenat, že celkem spolehlivý je překlad interview z Arbeiterzeitungu, kdežto překlad ze Spiegelu je bohužel značně zkrácen (a bohužel aniž by to bylo poznamenáno). Doufám, že to bude brzo napraveno, neboť právě toto druhé interview je závažnější a je také převážným základem sporu. Myslím, že v celé záležitosti musíme od sebe odlišit a přímo oddělit stránku věcnou a stránku formální. Po formální stránce je Tesařův dopis velmi neuspokojivý - v několika směrech dokonce nehorázný. Nemyslím ovšem, že by bylo nějak zvlášť záslužné se touto okolností blíže zabývat. Autor totiž nevhodnou formou poškozují především sám sebe a svou pozici; to nasvědčuje tomu, že nejde o promyšlené užití nečistých metod, nýbrž spíše o neobratnost, provázející silné rozhořčení. Morálně krajně pochybné odůvodnění "morálního oprávnění" autora zaujmout předkládané stanovisko představuje insinuaci, která nemůže nepřipomenout situaci před rokem (kdy ovšem insinuace vycházely z docela jiné strany). Tesařův dopis není ani rozborem, ani věcnou polemikou, nýbrž protihájkovskou agitací. Ve chvíli, kdy v očekávání brzké zelené postup některých složek Státní bezpečnosti nabyt na hrubosti a kdy se množí signály připravovaného nového útoku na Chartu 77, se podobný počín musí každému jevit jako mimořádně protismyslný. Ale to vše jsou pouze periferní aspekty celé záležitosti. Podstatu vidím jinde: Tesařův dopis je příznačný ve svých obavách, "že Charta ustrne na svých nynějších formách", a v důrazu na tom, že je třeba "pokročit vpřed" a "postupně přecházet" k novým způsobům zápasu za lidská práva. Profesor Hájek je Tesařovi "umírněný" a tíhne "ke konzervování daného stavu" (doufejme že v rámci Charty a ne v rámci etablovaného systému, i když ani to nelze vyloučit vzhledem k tomu, že Hájek a jeho "směr" je podezírán z toho, že se "nakonec přece jen dohodne s reprezentací dnes vládnoucí" a že bude "přiját zpět do strany a do vedení státu" - tedy že na tohle je alespoň orientován). Sám sebe prezentuje Tesař naproti tomu jako radikála (alespoň to proklamuje; to, co píše, mi jinak jako moc radikální nepřipadá).

Záminku k svému útoku hledá dr. Tesař v tom, že mluvčí Charty 77 vyslovil v interview politické názory, aniž by výslovně uvedl, že hovoří jen za sebe. Žádá nakonec prof. Hájka, aby "napříště rozlišoval x ve formulacích, zda hovoří jen za sebe, za svůj politický směr nebo za Chartu vcelku". Mám za to, že to je zbytečné, neboť v interview nemůže žádný mluvčí hovořit "ex cathedra". Může mluvit o zásadách, cílech nebo stanoviscích Charty 77, pokud to výslovně podotkne, ale ani v takovém případě jeho interpretace nemá oficiální charakter, neboť není žádným dokumentem ani sdělením v rámci běžného úzu. Naproti tomu je třeba trvat na plné svobodě mluvčích podržet si svobodu nejen v politické, ale také kulturní, estetické, náboženské, filosofické atd. orientaci. Jan Tesař úvodem podtrhuje že Jiřímu Hájkovi neupírá právo na jeho politické postoje; kdyby se této zásady držel, ukázala by se je ho agitace podstatně oslabena. Různost názorová totiž není v Chartě žádnou novinkou; věděli jsme a víme o ní všichni od samého počátku. Zatím jsme nepovažovali za nutné rozvíjet vnitřní názorové spory a soustřeďovali jsme se na to, co nás spojuje, tj. na to, co bylo vyjádřeno programově v prvním dokumentu Charty 77. Nyní má tedy dr. Tesař dojem, že ~~našel~~ nadešel čas k polemikám. Je sice rozhodnut "bojovat o právo na svobodné x vyjádření a uplatnění i těch názorů", které on sám považuje "za nejreakčnější" (z toho je zřejmé, že je ochoten respektovat takové eventuální "nejreakčnější" názory v rámci Charty - nechápu, proč se pak považuje za radikála); nicméně v první řadě zaútočí na Jiřího Hájka a "jeho směr". Buď proto, že v obojím právě onu krajní reakci vidí - anebo proto, že nebezpečí z této strany se mu zdá být vět-